

Manuscris C. Dobrogeanu-Gherea

În „Revista Fundațiilor Regale”, Perpessicius evoca – răspunzând „obligației de a retușa legende eronate, de a verifica, din perspectiva timpului scurs, aspectele unei activități tenace, de a desprinde elementele vii” – personalitatea lui Constantin Dobrogeanu-Gherea, motivând „actualitatea exemplului” chiar prin afirmațiile lui Gherea însuși: „Fiecare om, care trăiește în societate, dela cel mai umil până la cel mai mare, după cum înrâurește și schimbă, prin activitatea sa materială, mediul material în care trăiește, tot așa înrâurește și schimbă, prin viața sa psihică, socială și morală, mediul psihic, social și moral. Aceste schimbări odată produse nu mai dispar, cum nu dispăre nimic în lume, ci trăiesc mai departe, trăiesc vecinic în lumea morală, răspândindu-se ca undele călătoare ale unei mări, ce merg vecinic fără sfârșit spre... eternitate” (Perpessicius, *C. Dobrogeanu-Gherea, critic literar* // „Revista Fundațiilor Regale”, august, 1946, p. 785).

Nicolae Iorga, în necrologul „*Moartea lui Gherea*”, îl numea pe criticul de la *Contemporanul* „oaspetele de lungi ani ai țării noastre și adăugitorul culturii sale care a fost în cetățenia românească C. Dobrogeanu, iar în literatură, unde urma lui nu va dispărea, I. Gherea” și îl așeza alături de „Caragiale, din care n-a putut smulge demonul critic, Vlahuță, căruia i-a dat optimism, Delavrancea, în sufletul căruia măcar întâmplător a pătruns ceva din convingerea acestui străin de firea sa” (N. Iorga, *Oameni cari au fost*. Vol. III, București 1936, p. 54).

Despre Eminescu, I. Gherea publicase două studii în „*Contemporanul*”, intitulate „Eminescu” (Anul V. Sem. II, Ianuarie 1887- iulie 1887; nr. 9 – p. 231-253; nr. 11 – p. 395-428). În primul (precedat, oarecum, de un alt studiu, „introdutiv”, despre pesimism, publicat în numărul 8 din același an – „Decepcionismul în literatură” – p. 95-115), își propunea să vorbească „mai ales despre înțelesul social ai lucrării lui Eminescu”, iar în al doilea – „despre însemnătatea lor estetică” (I. Gherea, *Eminescu* // „*Contemporanul*” (Anul V. Sem. II, nr. 9, p. 232). La 60 de ani de la publicarea acestor articole, Perpessicius constatata: „Raportat zilei de astăzi și ultimului deceniu, în deosebi, când studiile eminesciene au cunoscut o adevărată înflorire, cineva neprevenit ar putea să creadă că studiul lui Gherea ține de preistorie. Să spunem că, până mai de curând, el nu fusese depășit și că astăzi încă surprinde cu atâtea și atâtea subtile observații și mai cu seamă prin amplitudinea analizelor lui”. Și tot Perpessicius îi găsea o scuză, invocând chiar afirmațiile lui Gherea: „Gherea mărturisea a-l fi completat și a fi încercat să «străbată mai adânc în creațiunea genialului poet» decât o făcuse mai înainte. (...) «Un articol complet, o adevărată adâncă și sigură lucrare critică... va fi cu puțință numai atunci când viața lui va fi mai bine cunoscută, când vom avea date biografice precise și când vor fi tipărite toate scrierile poetului nostru»” (Perpessicius, *C. Dobrogeanu-Gherea, critic literar*, p. 794).

Despre opera lui Gherea, E. Lovinescu scria: „Intrată în istorie, va mai găsi oameni cu simțul evoluției culturale ca s-o respecte ca un punct de plecare, dar nu va mai găsi cititori”.

Ala Sainenco,
Memorialul Ipotești

Doi Eminescu? Eminescu în adevăr ca toți mari poeți ai
omereni a fost chinat de problemele etice și filosofice, și
și Eminescu în adevăr a fost un mare pesimist. Și pentru
Sarcoleam Eminescu e tipical reprezentant a intelectualului
sustrănat de sufletul ~~poporului~~ ^{român și român}
de aici a și devenit pesimist. Nimic mai necorespunzător
de cât aceasta. Și când și aspectul social adevărat al
pesimismului lui Eminescu e diametral opus celui
pe care ne dă Sarcoleam. Căci ^{social} aspectul social al
pesimismului ~~lui Eminescu~~ din creația lui Eminescu
~~și pesimismul lui Eminescu~~ nu-și are originea în suferința
lui de sufletul poporului românesc ce dai potriv
în narurile lui adinea și legătura lui intimă cu
sufletul poporului. Înaintea ochilor lui Eminescu se
desfășora un întreg proces de transformare a țării românești,
un proces de transformare a întregii vieți poporului
sufletului lui, tradițiilor, temeliei sociale și de
de neamuri. Eminescu era a fost atât de narudit și
legat sufleteste de toate aceste vieți a poporului
deu nu a priceput nici necesitatea nici utilitatea acestei
transformări. În schimb însă cu mare și inimă
și cu ochiul său divinator de mare poet și fiind
așa intim legat sufleteste de popor el a vădit și
a prezis toate mizeriile și durerile ce-l
așteptă la a prezis și le a plăt. Și tocmai arie

„Dar Eminescu? Eminescu în adevăr ca toți mari poeți ai omenirii a fost chinuit de problemele etice și filosofice-sociale, și Eminescu în adevăr a fost un mare pesimist. Și pentru Șarcoleanu Eminescu e tipicul reprezentant a intelectualului înstreinat de sufletul poporului român și tocmai de aceea a și devenit pesimist. Nimic mai neexact de cât aceasta. Și cauza și aspectul social adevărat al pesimismului lui Eminescu e diametral opus celui pe care ne dă Șarcoleanu. Cauza socială și aspectul social al pesimismului din creația lui Eminescu nu-ți are origina în instreinarea lui de sufletul poporului românesc ci din potrivă în înfrurirea lui adâncă și legătura lui intimă cu sufletul poporului. Înaintea ochilor lui Eminescu să desfasora un întreg proces de transformare a țerei românești, un proces de transformare a întregii vieți poporului sufletului lui, tradițiilor, temeliilor sociale zidite de veacuri. Eminescu care a fost atât de înrudit și legat sufletește de toată această viață a poporului seu n'a priceput nici necesitatea nici utilitatea acestei transformări. În schimb însă cu mare sa inimă și cu ochiul seu divinator de mare poet și fiind așa intim legat sufletește de popor el a vezut și a presimțit toate mizeriile și durerile ce-l așteaptă le a presimțit și le a plîns. Și tocmai aice...”

Text transcris de Mihaela Anițului,
Memorialul Ipotești

Transcrierea reproduce ortografia manuscrisului original.